

Spira Lázár Temetése

Spira Lázár rabbi temetésén készítették ezt a felvételt Munkácson, 1937-ben. Munkács zsidó város volt. Így is nevezték: a kis Jeruzsálem, itt volt a haszidizmus központja. Munkácson volt egy jesiva, egy felsőbb fokú vallási oktatási intézmény. A főrabbi egy nagyon híres haszid rabbi volt, Spira Lázár. Róla kapta a nevét a Heszedünk itt, Ungváron. Spira rabbi nagyon tekintélyes haszid volt, az egész világon ismerték. Nagyon jól emlékszem Spira rebbére, hozzá jártunk az apámmal sirájimra. A sirájim héberül maradékokat jelent. A zsidóknál szokás, hogy a szombati ebédre a rebbe meghívja magához a haszidokat. Ilyenkor saját kezűleg osztja szét az ételmaradékait, amit nem evett meg. Úgy tartották, hogy a sirájim szerencsét hoz. A haszidok minden falatot kiszedtek a rebbe kezéből, olykor szinte verekedésig fajult a dolog. Emlékszem, öt éves voltam, és egyenesen az asztalon keresztül másztam négykézláb a rebbéhez, hogy megkaparintsam a sirájimot. Édesapám nem mindig ment el ezekre az összejövetelekre, de én igyekeztem, hogy egy szombatot se hagyjak ki. Szombat reggel apám a zsinagógába ment. Aztán hazajött, otthon ebédeltünk, én pedig szaladtam a rebbe házába, hogy odaérjek a sirájimra. Munkácson konkurencia volt a rabbik között. Spira rebbén kívül ott volt még Belzer [belzi] rebbe, aki szintén híres rabbi volt. Belzer építtetett magának egy zsinagógát Munkácson, és az emberek rögtön egyik vagy másik rebbe híveire és ellentáborára szakadtak. A két zsinagóga, Spira és Belzer zsinagógája nem volt messze egymástól. Nem tudom, hogy hogy volt ez a felnőttekkel, de velünk, fiúkkal az is megesett, hogy kövekkel dobáltuk meg egymást, ha a szüleink más zsinagógába jártak. Komoly konfliktus volt a haszid rabbinátus és a cionisták között is, többek között a zsidó gimnázium miatt. A gimnázium modern volt, a vallásra alig fordított figyelmet. A rabbik érzékelték a zsidóságtól való eltávolodást, és méltatlankodtak. Voltak elvi nézeteltérések is. A haszidok úgy vélték, hogy nem szükséges kivándorolni Palesztinába. Majd jön a messiás, aki minden zsidót elvisz Palesztinába, az ősök földjére, és itt kell nyugodtan várni az eljövetelére. A cionisták viszont Palesztinába küldték az embereket. Spira rebbe beszédeiben gyakran dühösen nyilatkozott a cionistákról, még meg is átkozta őket. Van egy nagyon híres zsidó átok: kitörölni a nevét, hogy senki se emlékezzen rá. Ezt az átkot mondják Purimkor Hámán nevével kapcsolatban. Amikor Hámán nevét említették, a gyerekek kereplőket kezdtek pörgetni, a felnőttek ököllel verték az asztalt, és a lábukkal dobogtak, hogy Hámán neve mindörökre ki legyen törölve. Van egy ilyen kifejezés, szó szerint fordítva a zsidó nyelvből: kitörölni a nevét. Spira rebbe gyakran használta ezt a kifejezést, amikor a cionisták ellen

szónokolt. Megesett, hogy a dolog botránnyá fajult. Volt olyan, hogy a gimnázium tanulói Spirát tojásokkal dobálták meg a szereplése közben. Most már belátom, hogy ez nagyon csúnya dolog volt a rebbével szemben. Spira Lázár rebbe 1936-ban halt meg [Spira Lázár 1937-ben halt meg. -- A szerk.]. A temetésére nagyon sok ember jött el. Jöttek haszidok Magyarországról, Csehszlovákiából, Romániából, Lengyelországból -- mindenki ott volt, aki csak el tudott jönni. Édesapám is elment a temetésre, és édesanyám ellenkezése ellenére engem is magával vitt. Olyan sok ember volt ott, hogy édesanyám attól tartott, hogy eltaposnak engem.